

Yujia Zhang

Uniwersytet Pedagogiczny w Harbinie
judytazhang1225@gmail.com

Kinga Kizner (konsultacje)

Uniwersytet Gdański
kinga.k505@gmail.com

Tianjin Binhai Library – architektura i funkcje nowoczesnej przestrzeni publicznej w Chinach

(Tianjin Binhai Library – Architecture and Functions of a Modern Public Space in China)

Słowa kluczowe: biblioteka publiczna, architektura bibliotek, Tianjin (Chiny), kultura, przestrzeń publiczna

Abstrakt: Niniejszy artykuł przedstawia Bibliotekę Binhai w Tianjinie (Chiny) jako przykład nowoczesnej instytucji publicznej, łączącej innowacyjną architekturę z funkcjonalnością i wartościami kulturowymi. Opisano koncepcję architektoniczną, główne funkcje użytkowe oraz społeczne znaczenie budynku. Analiza wskazuje na rolę, jaką odgrywa biblioteka w przestrzeni miejskiej jako ośrodek wiedzy, kultury i tożsamości lokalnej.

Keywords: public library, library architecture, Tianjin (China), culture, public space

Abstract: This article presents the Binhai Library in Tianjin (China) as an example of a modern public institution that combines innovative architecture with functionality and cultural values. It describes the architectural concept, the building's main functional features, and its social significance. The analysis highlights the role the library plays in the urban space as a center of knowledge, culture, and local identity.

Wstęp

Książki i biblioteki od stuleci stanowią nieodłączną część dziedzictwa kulturowego człowieka. Pełnią istotną rolę w rozwijaniu kapitału kulturowego jednostek i całych społeczności [9, s. 150]. Jak możemy przeczytać w jednym z artykułów: „Słowo pisane jest niewątpliwie jednym z fundamentów kultury oraz cywilizacji ludzkiej. Wynalezienie pisma nie tylko odmieniło, lecz wręcz zrewolucjonizowało życie człowieka. Zdolność zapisywania i odczytywania wyrazów pozwoliła mu gromadzić wiedzę w sposób właściwie nieograniczony. Następstwa wymienionych umiejętności, a zatem: rozwój czytelnictwa oraz piśmiennictwa sprawiły, że ludzkość mogła osiągać kolejne stadia rozwoju. Także dziś pismo i zagadnienia z nim związane odgrywają ważną rolę w życiu człowieka” [8, s. 66]. Przejawem tego jest dbałość o kulturę piśmienniczą, której materialną egzemplifikacją są gmachy bibliotek. Mowa tu zarówno o wielowiekowych książnicach, jak i placówkach zupełnie nowych,

stanowiących przykład innowacyjnej myśli architektonicznej. Chiny, jako kraj o bogatej historii i kulturze, mogą poszczycić się zarówno wieloma cennymi zabytkowymi obiektami, jak też nowoczesnymi projektami – stanowiącymi przykład geniuszu koncepcyjnego współczesnego człowieka. W artykule przedstawiono Bibliotekę Binhai, uznawaną za jedną z bardziej spektakularnych realizacji nowoczesnych instytucji kultury.

Koncepcja architektoniczna i estetyczna

Biblioteka Binhai w Tianjinie została wybudowana w 2017 r. Zaprojektowało ją holenderskie biuro architektoniczne MVRDV razem z TUPDI (Tianjin Urban Planning and Design Institute), a budowę zajęła się firma China Construction Eight Engineering Division. Znajduje się ona w nowoczesnej dzielnicy Binhai (w gminie Tiencin w Chinach) i jest jednym z ważniejszych obiektów kulturalnych tego miasta. Jej budynek wzniesiono w futurystycznym stylu, który opiera się na płynnych liniach i kształtach organicznych.

Projekt ma symbolizować tzw. „Oko Binhai” oraz „Górę książek” (zob. fot. 1). Architekci z pracowni MVRDV zaplanowali wnętrze, które od pierwszego spojrzenia budzi poczucie monumentalności oraz pewnej surrealistycznej nierealności. Owalny otwór w suficie głównej hali, pełniący funkcję świetlika, przypomina ogromne oko zwrócone ku światu na zewnątrz – ma ono podkreślać ideę wiedzy jako narzędzia obserwacji, refleksji i otwartości. Usytuowana centralnie kula, mieszcząca audytorium, stanowi symboliczne „serce” budynku: miejsce wymiany myśli, spotkań autorskich i wydarzeń kulturalnych, które dopełniają funkcję biblioteki jako przestrzeni publicznej.

Fotografia 1. Fasada biblioteki Binhai z widokiem na centralne audytorium („Oko”)

Źródło: <https://www.architecturaldigest.com/story/step-inside-worlds-coolest-library>.

Białe, falujące półki oplatają całe wnętrze i układają się niczym tarasy wyrzeźbione w górskich zboczach. Ich kaskadowa forma tworzy nie tylko efektowną scenografię, lecz także płynne, organiczne przejścia pomiędzy kondygnacjami i strefami funkcjonalnymi. Dzięki temu przestrzeń sprawia wrażenie dynamicznej i niemal ruchomej, a gra światła i rytmicznych linii półek wywołuje silne wrażenie optyczne, nadając bibliotece zarówno futurystyczny charakter, jak i poczucie wyjątkowej lekkości.

Wnętrze łączy się wizualnie z ogrodem i placami na zewnątrz. Dzięki temu czytelnik ma do dyspozycji komfortowe otoczenie, które nie tylko zachęca do czytania, ale też daje możliwość zastanowienia się nad tym, jaką rolę architektura może pełnić w kulturze.

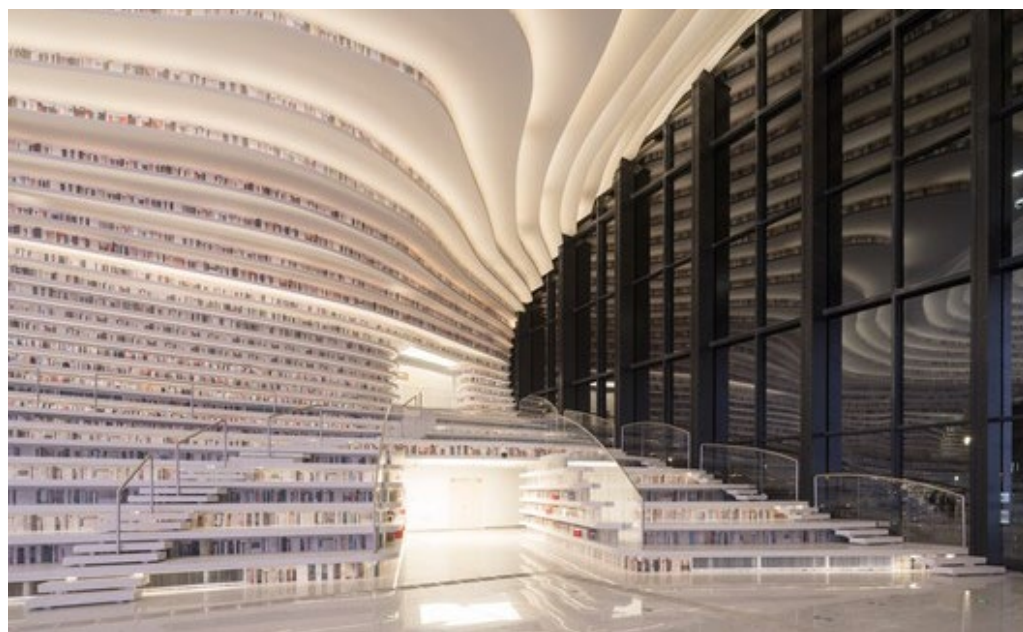
Funkcje i usługi dla użytkowników

Biblioteka Binhai w Tianjinie nie tylko zachwyca swoją futurystyczną architekturą (zob. fot. 2), ale ma też dobry funkcjonalny układ i oferuje użytkownikom nowoczesne usługi. Budynek posiada pięć pięter nadziemnych oraz jedno podziemne. Na parterze znajduje się strefa czytania dla dzieci i starszych ludzi, na drugim piętrze ulokowano czytelnię i miejsca do odpoczynku, trzecie i czwarte piętro to sale konferencyjne, stanowiska komputerowe i multimedialne. W piwnicy zaprojektowano archiwum i pomieszczenia techniczne. Oprócz tego biblioteka posiada na dachu dwa tarasy z dostępem do słońca [5]. Taki podział jest zasadny, zważywszy na odmienne potrzeby różnych grup użytkowników. I tak na przykład osobom starszym, które często doświadczają ograniczeń mobilnych oraz szybkiej męczliwości, dogodniejszy dostęp zapewni przestrzeń zlokalizowana na parterze. W przypadku dzieci konieczne jest zapewnienie wyraźnie wyodrębnionej i odpowiednio przystosowanej strefy aktywności, która będzie łatwa do odnalezienia w wielopoziomowej strukturze biblioteki. Z kolei badaczom sprzyjać będzie środowisko umożliwiające pracę w ciszy i skupieniu, usytuowane w odpowiedniej odległości od strefy wejściowej, charakteryzującej się wzmożonym ruchem i hałasem. Taka perspektywa koresponduje z koncepcją architektury bibliotecznej jako odzwierciedlenia przemian i potrzeb społecznych. Reprezentuje ją m.in. Alistair Black i Carolyn Rankin, pisząc w swoim artykule, że „podobnie jak wszystkie technologie, budynki są produktem przekonań i dążeń społeczeństwa” [2, s. 7]. Natomiast Maja Wojciechowska konstatuje tę myśl wskazując, iż „zmiana postrzegania roli dziecka w dzisiejszym społeczeństwie spowodowała konsekwencje w postaci rozwinięcia infrastruktury, również tej bibliotecznej, przeznaczonej dla małego człowieka” [15, s. 75], co jest szczególnie widoczne w Bibliotece Binhai.

W bibliotece, dzięki zastosowaniu nowych technologii, wprowadzono ideę „inteligentnej przestrzeni publicznej”. Na każdym piętrze do dyspozycji czytelników znajdują się maszyny do samodzielnego wypożyczania książek i ich zwrotu, systemy nawigacyjne, zautomatyzowany system oświetlenia i pomocne rozwiązania dla osób niepełnosprawnych [4]. Jak pisze redaktor CILIP, Rob Green – dzięki takim technologiom nowoczesne biblioteki mogą lepiej spełniać potrzeby ludzi i oferować lepsze jakościowo usługi [4]. Z kolei architekt MVRDV Winy Maas mówi, że centrum biblioteki – tzw. „Oko” – to miejsce do siedzenia,

czytania, chodzenia, wspinania się i spotkania innych – to taka społeczna struktura w środku regałów. Zdaniem projektanta rozwiązanie to łączy w sobie funkcjonalność, technologię i kulturę, co powoduje, że biblioteka Binhai jest nie tylko miejscem nauki i przechowywania książek, ale także ważną częścią Binhai Cultural Center, gdzie funkcjonują galerie, teatr, muzeum i kawiarnie [5].

Fotografia 2. Wnętrze biblioteki – kaskadowe regały

Źródło: <https://www.architecturaldigest.com/story/step-inside-worlds-coolest-library>.

Odbiór społeczny i wartość kulturowa

Biblioteka Binhai w Tianjinie bardzo szybko stała się ikoną nowoczesnej architektury i ważnym miejscem rozwoju kultury. Media zagraniczne, jak Designboom, nazywają ją „przykładem idealnej przestrzeni publicznej”, a portal Architectural Digest porównał ją do Biblioteki Babilońskiej, mówiąc o połączeniu nowoczesności i wyobraźni [5]. Biblioteka Binhai jest też bardzo popularna na platformach internetowych jak Weibo, Xiaohongshu, Instagram czy TripAdvisor – w ponad 2 tys. recenzji ludzie piszą, że wygląda jak scena z filmu science fiction lub cud architektury w Chinach [10].

Codziennie do biblioteki przychodzi około 10 tys. osób, a w weekendy nawet ponad 15 tys. (zob. fot. 3). To dużo więcej niż w typowych bibliotekach miejskich [16]. Dla wielu

osób stanowi ona główny powód podróży turystycznej – odwiedzający przyjeżdżają specjalnie z Pekinu, Jinan i innych miejsc, żeby zobaczyć ten interesujący budynek na własne oczy. Pojawiają się też jednak opinie krytyczne dotyczące funkcjonalności biblioteki. Wiele osób zwraca uwagę na wysokie, niedostępne regały, do których nie sposób sięgnąć, co znacząco ogranicza praktyczne wykorzystanie przestrzeni. Dodatkowo niektóre książki na najwyższych półkach są w rzeczywistości atrapami, mającymi jedynie imitować prawdziwe tomy i tworzyć efekt wizualny. Ten zabieg został przez niektórych odebrany jako sygnał, że w projektowaniu Biblioteki Binhai wygląd został postawiony ponad funkcjonalnością. Początkowo planowano, że wszystkie półki będą dostępne dla użytkowników, a po książki umieszczone na górnych poziomach będzie można sięgać dzięki specjalnym pomieszczeniom usytuowanym od tyłu, jednak z powodu ograniczeń czasowych podczas budowy i trudności logistycznych plan ten został porzucony, a górne regały pozostały niedostępne, pełniąc głównie funkcję dekoracyjną [11].

Pomimo tych problemów, biblioteka wciąż jest uważana za jeden z najlepszych przykładów współczesnej architektury publicznej w Chinach. Nazywana „miejskim salonem”, pełni ważną rolę w kulturze miasta, stanowiąc część dużego kompleksu – razem z muzeami, galeriami i teatrami [11; 16].

Fotografia 3. Przestrzeń biblioteki wypełniona odwiedzającymi

Źródło: <https://www.dswxyjy.org.cn/n1/2023/0426/c427152-32674263.html>.

Nowe technologie i rozwiązania cyfrowe

Biblioteka Binhai to nie tylko ładny budynek, to także przykład miejsca, w którym używa się nowoczesnych technologii, żeby lepiej wspierać użytkowników. Dzięki systemowi RFID można szybko samodzielnie wypożyczać i zwracać książki (zob. fot. 4). Na każdym piętrze znajdują się interaktywne terminale, za pomocą których można w prosty sposób wyszukać pozycję, sprawdzić, w jakiej sekcji się znajduje, a także skorzystać z mapy biblioteki w czasie rzeczywistym [4]. Lampy w środku budynku reagują na ilość światła dziennego i same zmieniają intensywność oraz kolor. Można też używać specjalnej aplikacji mobilnej, za pomocą której możliwe jest np. rezerwowanie sal, przeglądanie książek czy otrzymywanie informacji o nowościach.

Biblioteka ma też specjalne miejsca i sprzęty dla osób z niepełnosprawnościami, co pokazuje, że instytucja ta dba o wszystkich użytkowników [4]. Dzięki takim i podobnym rozwiązaniom Biblioteka Binhai jest znakomitym przykładem „inteligentnej przestrzeni publicznej”.

Fotografia 4. Samoobsługowe stanowisko do wypożyczeń w Bibliotece Binhai

Źródło: https://www.thepaper.cn/newsDetail_forward_8563365.

Biblioteka jako impuls rozwoju miejskiego

Biblioteka Binhai w Tianjinie nie tylko promuje kulturę, ale także przyczynia się do rozwoju dzielnicy. Została bowiem zaprojektowana jako część większego kompleksu kulturalnego, który obejmuje również teatr, muzeum i galerie sztuki. Po otwarciu biblioteki zwiększyła się liczba odwiedzających tę część miasta, co wpłynęło pozytywnie na lokalną gospodarkę.

Władze miejskie zainwestowały w infrastrukturę – zbudowano nowe drogi, przystanki komunikacji miejskiej, parkingi i ścieżki rowerowe [6]. Powstały również nowe punkty usługowe: kawiarnie, sklepy z pamiątkami, centra wystawowe (zob. fot. 5). Dzięki bibliotece dzielnica Binhai zmieniła się z obszaru peryferyjnego w nowoczesne centrum kultury i spotkań. To pokazuje, że dobrze zaprojektowana przestrzeń publiczna może być silnym impulsem do rozwoju całej okolicy.

Fotografia 5. Przestrzeń publiczna wokół Biblioteki Binhai z kawiarniami i deptakiem

Źródło: https://www.vogue.com.cn/culture/art/news_16g3ad3a6a85b257.html.

Co więcej, znaczenie Biblioteki Binhai wykracza poza bezpośrednie oddziaływanie infrastrukturalne i gospodarcze. Obiekt stał się także symbolem miejskiej transformacji

oraz przykładem wykorzystania architektury jako narzędzia polityki wizerunkowej. Dzięki spektakularnej formie i obecności w mediach międzynarodowych biblioteka przyczyniła się do budowania rozpoznawalności Tianjinu jako ośrodka innowacji oraz nowoczesnych rozwiązań urbanistycznych. W literaturze podkreśla się, że tego typu inwestycje w kulturę mogą pełnić funkcję tzw. „landmarków”, które zwiększają konkurencyjność miasta w skali globalnej, przyciągając zarówno turystów, jak i potencjalnych inwestorów [szerz. zob. 17]. W rezultacie rośnie nie tylko prestiż danej dzielnicy, lecz także jej długofalowa wartość społeczna i ekonomiczna.

Biblioteka Binhai wobec innych nowoczesnych projektów architektonicznych

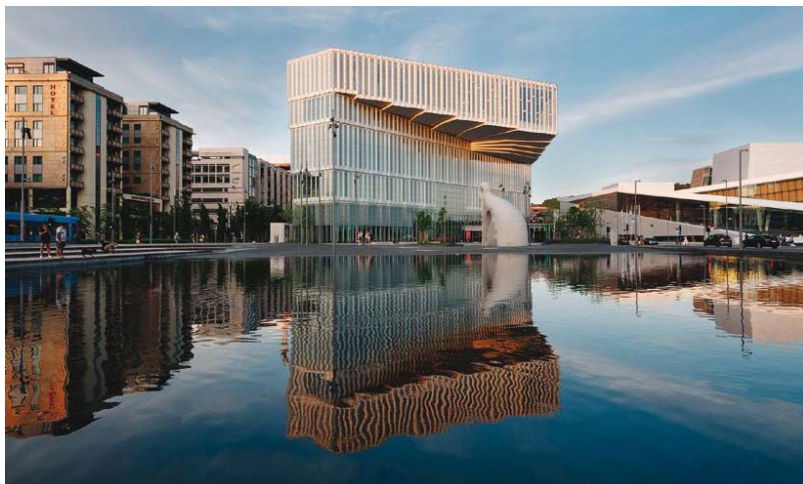
Biblioteka Binhai często porównywana jest do innych nowoczesnych bibliotek na świecie, które – podobnie jak ona – redefiniują funkcje i znaczenie współczesnych instytucji bibliotecznych. Należą do nich m.in.:

- Deichman Bibliotek w Oslo – ekologiczna i energooszczędna placówka, otwarta przez całą dobę, której budynek zaprojektowano z myślą o maksymalnym komforcie użytkowników, oferując zróżnicowane przestrzenie do pracy, relaksu oraz prowadzenia warsztatów. Biblioteka uchodzi również za przykład nowoczesnego podejścia do zrównoważonej architektury miejskiej [3] (fot. 6).
- Oodi w Helsinkach – jedna z najbardziej inkluzywnych i wielofunkcyjnych bibliotek w Europie. Oprócz tradycyjnych zbiorów oferuje przestrzenie kreatywne, takie jak studio nagrań czy specjalne pokoje zabaw dla rodzin. Oodi stanowi modelową realizację biblioteki jako otwartego „trzeciego miejsca” [7] (fot. 7).
- Bibliotheca Alexandrina w Egipcie – łączy klasykę z nowoczesnością, stanowiąc symbol ciągłości dziedzictwa intelektualnego oraz aspiracji do odtworzenia dawnego centrum wiedzy o globalnym znaczeniu [1] (fot. 8).

Biblioteka Binhai wyróżnia się wśród tych instytucji swoją wyjątkową formą przestrzenną („oko” i „góra książek”), a także funkcją społeczną. Jest bardziej monumentalna i symboliczna, stanowi jednocześnie galerię, plac miejski i przestrzeń publiczną. Choć każda z wymienionych bibliotek ma inne cechy, łączy je dążenie do bycia „więcej niż miejscem z książkami”. Niewątpliwie wdrożona została w nich koncepcja „trzeciego miejsca” amerykańskiego socjologa, Raya Oldenburga, który pisał: „Trzecie miejsce to miejsce odpoczynku – nie tylko od pracy, lecz także od wykonywanych na co dzień rutynowych czynności. Jest neutralną przestrzenią, w której spędzamy wolny czas, spotkamy przyjaciół, odpoczywamy po pracy zawodowej, pracach domowych, nabieramy oddechu przy filiżance kawy (herbaty), obserwujemy i pokazujemy się innym. Trzecie miejsca wzmacniają w nas poczucie przynależności do otoczenia oraz więzi z innymi – znanymi lub potencjalnie bliskimi nam osobami. Są to miejsca, w których tętni życie lokalnej społeczności, gdzie rodzą się nowe pomysły, utrwalają się lub ewoluują ważne w danym środowisku wartości” [12]. Rozważania Oldenburga pokazują, że człowiek ma potrzebę przebywania w przestrzeni nieformalnej, gdzie będzie czuł się swobodnie i komfortowo. To strefa, w której zachodzą interakcje

społeczne, budują się więzi, wzrasta poczucie przynależności i akceptacji [13]. Nowoczesne instytucje biblioteczne są w pełni przygotowane, by taką funkcję pełnić – czego znakomitym przykładem jest zarówno Biblioteka Binhai, jak i wspomniane wcześniej Deichman Bibliotek, Oodi w Helsinkach czy Biblioteka Aleksandryjska.

Fotografia 6. Budynek Biblioteki Miejskiej w Oslo

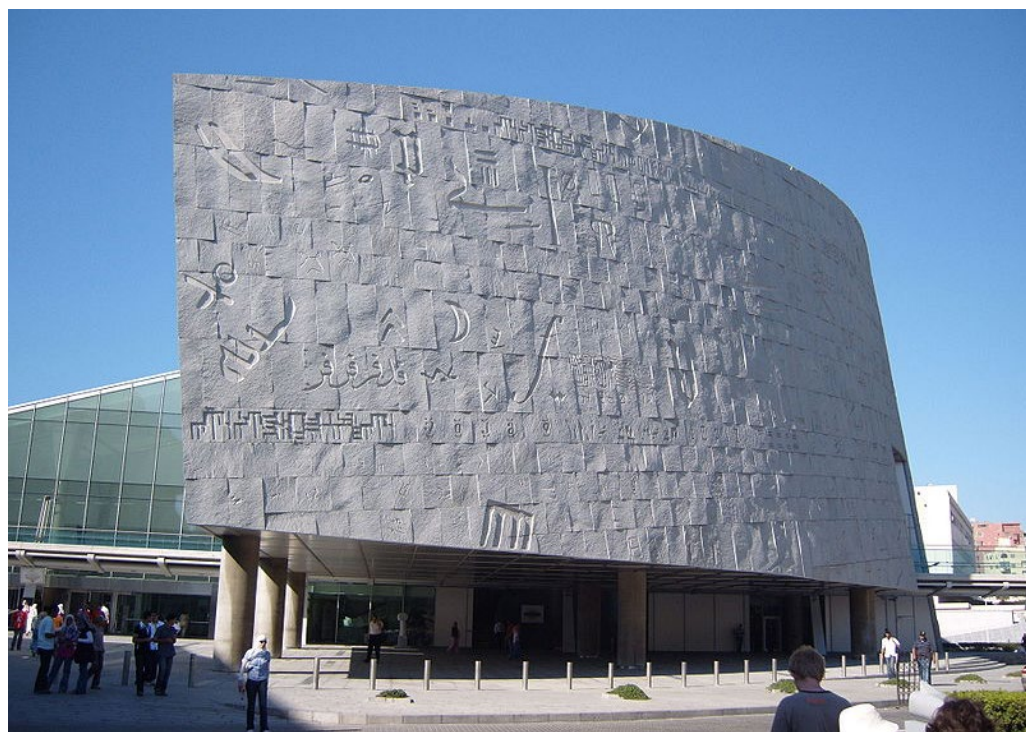
Źródło: <https://swiat-szkla.pl/article/17505-2021-05-07-09-35-05>.

Fotografia 7. Oodi – Biblioteka Publiczna w Helsinkach

Źródło: <https://www.archikatalog.com/projekty/oodi-central-library/>.

Fotografia 8. Biblioteka Aleksandryjska

Źródło: <https://www.travelin.pl/galeria/nowa-biblioteka-aleksandryjska.jpg>.

Znaczenie projektu

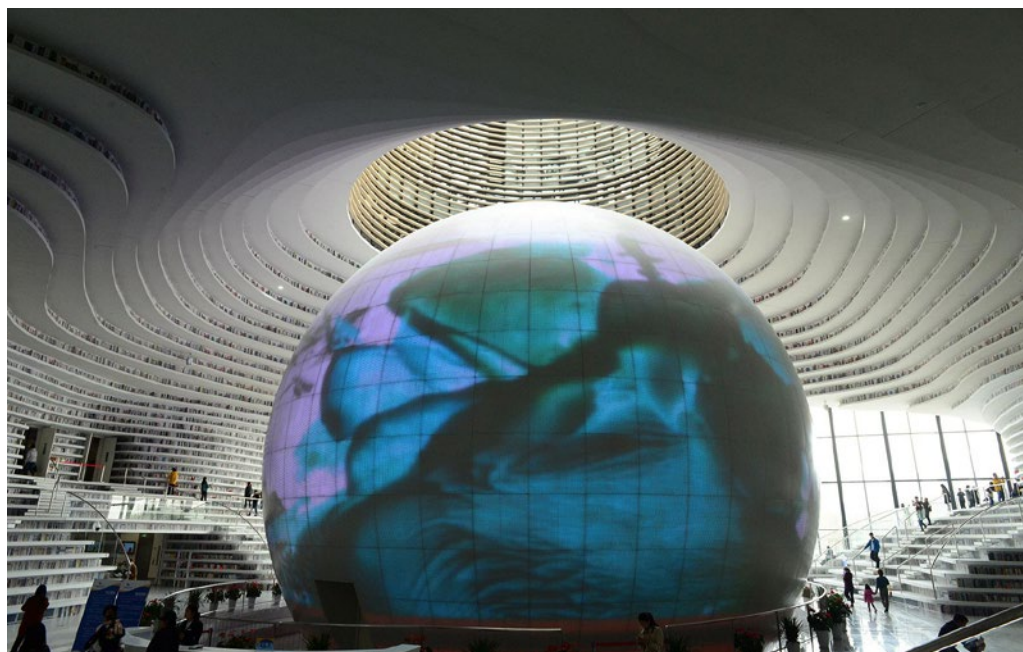
Jak zauważają bibliolodzy: „Biblioteki, szczególnie te publiczne, choć nie tylko, coraz częściej przybierają formę multicentrów, oferujących poza możliwością wypożyczenia książki, również wiele interesujących usług (form spędzania wolnego czasu). Zapewniają dostęp do multimediów, Internetu, posiadają mini laboratoria, w których dzieci i nie tylko mogą wykonywać doświadczenia, prowadzą też warsztaty, kursy, wspierają różne grupy czytelników, zapobiegając ich wykluczeniu społecznemu, jak np. osoby starsze, młode matki, osoby niepełnosprawne itp. Społeczeństwo nie zawsze posiada świadomość tak dużej atrakcyjności usług bibliotek, zaś tradycyjne ulotki czy foldery nie wyczerpują funkcji informacyjnej. Konkurencja w postaci innych instytucji «rozrywki» powoduje systematyczne rozluźnianie więzi otoczenia z bibliotekami. Dlatego też coraz częściej bibliotekarze, chcąc zainteresować czytelnika, stosują rozmaite formy działań marketingowych” [14, s. 64]. W przypadku Binhai Library wydaje się, że problemy te nie mają miejsca – wręcz przeciwnie. Zainteresowanie placówką jest ogromne.

Biblioteka Binhai to znacznie więcej niż nowoczesny budynek z książkami. Jest ikoną miasta Tianjin i przykładem tego, jak architektura może zmieniać społeczeństwo. Łączy

w sobie funkcje edukacyjne, społeczne, kulturowe i estetyczne. To miejsce, gdzie spotykają się ludzie w różnym wieku i z różnych środowisk – czytają, uczą się, odpoczywają. Projekt „Oka Binhai” inspirował do refleksji i symbolizuje otwartość na świat (zob. il. 1). Dzięki tej bibliotece Tianjin zyskał nowy symbol nowoczesności, a mieszkańcy – nową przestrzeń, z której mogą być dumni [5].

Projekt Binhai może być inspiracją dla innych miast – pokazuje, że publiczna przestrzeń, odpowiednio zaprojektowana, potrafi być równocześnie piękna, funkcjonalna i ważna społecznie zarazem, a biblioteka, wbrew globalnym trendom, może przyciągać rzesze odwiedzających, stanowiąc ważny punkt dla lokalnych mieszkańców, ale także cel odwiedzin turystów.

Ilustracja 1. Wizualizacja „Oka Binhai” z cytatem projektanta

Źródło: <https://zhuanlan.zhihu.com/p/31016116>.

Bibliografia

1. *Biblioteca Alexandrina* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://www.bibalex.org/en/default>. Stan z dnia 13.07.2025.
2. BLACK Alistair, RANKIN Carolyn. The History of Children's Library Design: Continuities and Discontinuities. In BON Ingrid, CRANFIELD Andrew, LATIMER Karen (red.). *Designing library space for children*. Monachium: De Gruyter Saur, 2012, s. 7–37. ISBN 978-3-11-023216-5.
3. *Deichman Bjørvika Official Site* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://www.deichman.no>. Stan z dnia 13.06.2025.
4. Looking at Libraries: Tianjin Binhai Library, China. In *D-Tech International* [Dokument elektroniczny]. 2019. Tryb dostępu: <https://d-techinternational.com/2019/04/04/looking-at-libraries-tianjin-binhai/>. Stan z dnia: 09.06.2025.
5. MVRDV shapes tianjin binhai library around luminous spherical auditorium. In *Designboom* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://www.designboom.com/architecture/mvrdv-tianjin-binhai-library-china-11-02-2017/>. Stan z dnia: 09.06.2025.
6. MVRDV. *Official Project Description* [Dokument elektroniczny]. 2017. Tryb dostępu: <https://www.mvrdv.nl/projects/268/tianjin-binhai-library>. Stan z dnia 15.07.2025.
7. *Oodi Helsinki Central Library Official Website* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://www.oodi-helsinki.fi/en/>. Stan z dnia 06.07.2025.
8. ORZOŁ Monika, WOJCIECHOWSKA Maja. Badania czytelnictwa jako instrument diagnozy nawyków i zachowań czytelniczych użytkowników bibliotek. Geneza i stan obecny. *Biblioteka i Edukacja*. 2021, nr 20, s. 65–85. ISSN 2299-565X.
9. ORZOŁ Monika, WOJCIECHOWSKA Maja. Czytelnictwo w kontekście analiz i dyskusji nad kapitałem kulturowym i społeczną rolą bibliotek. *Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych*. 2021, nr 2, s. 149–175. ISSN 1426-3777.
10. Tianjin Binhai Library – Reviews. In *TripAdvisor* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: https://www.tripadvisor.com/Attraction_Review-g311293-d13085838-Reviews-Binhai_Library-Tianjin_. Stan z dnia 09.06.2025.
11. Tianjin Binhai Library. In *Wikipedia. The Free Encyclopedia* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: https://en.wikipedia.org/wiki/Tianjin_Binhai_Library. Stan z dnia 09.06.2025.
12. Trzecie miejsce. In *Wikipedia. Wolna encyklopedia* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: https://pl.wikipedia.org/wiki/Trzecie_miejsce. Stan z dnia 12.07.2025.
13. WOJCIECHOWSKA Maja, ORZOŁ Monika. Biblioteka jako trzecie miejsce. Przykład bibliotek szkół medycznych. *Forum Bibliotek Medycznych*. 2020, t. 13, s. 3–18. ISSN 1899-5829.
14. WOJCIECHOWSKA Maja. Merchandising – wizualna promocja biblioteki. Wprowadzenie do problematyki. *Zarządzanie Biblioteką*. 2011, nr 1, s. 63–85. ISSN 2081-1004.
15. WOJCIECHOWSKA Maja. Strefa dla młodego czytelnika – fizyczna przestrzeń dziecięcych instytucji bibliotecznych. In WOJCIECHOWSKA Maja (red.). *Fizyczna przestrzeń biblioteki*. Gdańsk: Oficyna Wydawnicza Edward Mitek, 2013, s. 75–93. ISBN 978-83-64335-00-6.
16. *World Architecture. MVRDV's topographical Tianjin Binhai Public Library* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://www.worldarchitecture.org/architecture-news>. Stan z dnia 09.06.2025.
17. ZAMPARINI Alessandra, GUALTIERI Gastone, LURATI Francesco. Iconic buildings in the making of city identity: The role of aspirational identity artefacts. *Urban Studies*. 2023, nr 12, s. 2474–2495. ISSN 1360-063X.